

Värmeslag - hypertermi hos hund

Friskvårdskonferens 21 april 2024. Utskottet för avel och hälsa,

Nina Kjellerstedt, veterinär specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar, utskottsguppen Hälsa och friskvård

Hypertermi!

- Vad är hypertermi och vad händer i kroppen
- Orsaker
- Symtom
- Behandling och Första hjälpen
- Hur vi kan förhindra/förebygga
- SBK - anvisningar för prov och tävling

Värmestress ger dolda problem med kornas fertilitet

Svenska kor värmestressas under sommarmånaderna så att de producerar mindre mjölk och har svårare att bli dräktiga. Det visar forskning från SLU.

Djurskyddslagen - djurskyddet 2019

“**Avser vård och behandling** av husdjur försöksdjur och andra djur om de hålls i fångenskap.

Djur skall behandlas väl och **skyddas mot onödigt lidande** och sjukdom.

Djur ska ges tillräckligt med **foder och vatten** och tillräcklig **tillsyn**.

Djur får inte **överansträngas**, agas eller hållas bundna på ett plågsamt sätt.

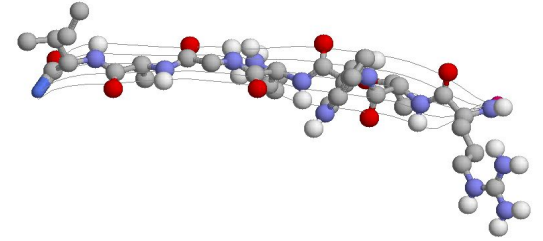
Om ett djur är **sjukt, skadat** eller på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa, skall djuret snarast ges nödvändig vård.

Det är förbjudet att göra **operativa ingrepp** på eller ge injektioner till djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl (ej kastration)”

Ett djur får aldrig lämnas utan tillsyn i bilen om temperaturen befaras kunna överstiga 25 grader inne i bilen enligt lagen/förordningen!!

Värmeslag - vad är det?

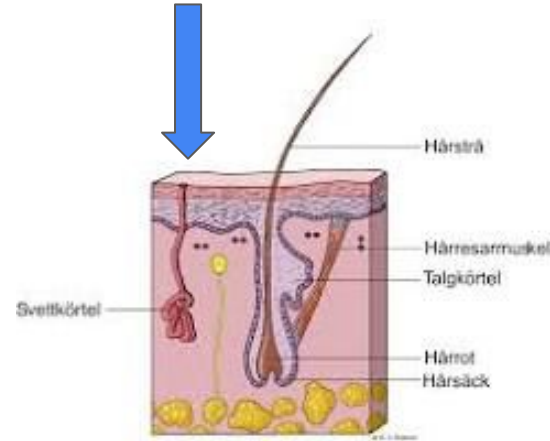
- “Ett medicinskt tillstånd där kroppstemperaturen är onormalt hög pga en obalans mellan värme och kylning”
- Regleringen sviktar då omgivningstemperaturen är för hög.
  - En sk akut-fas-reaktion startar
  - “Värmechock- proteiner” (som ska skydda kroppens celler mot värmeskador) förbrukas och
  - Kroppens proteiner och celler förändras allvarligt
- Detta skiljer sig från den höga kroppstemperaturen som ses vid feber eller inflammation/sepsis (som styrs från hjärnan).
- Värmeslag kan utvecklas snabbt och bli mycket allvarligt
- Tyvärr drabbas hundar varje år ffa under sommarhalvåret

Verklig temperatur i bilen

Klockan	Yttertemp	Skugga/sol	Temp i bilen
08:30	+14 grader	Skugga	+19 grader
09:30	+18 grader	Skugga	+38 grader
10:30	+20 grader	Blandat	+47 grader
11:00	+20 grader	Sol	+57 grader
12:00	+23 grader	Sol	+62 grader
13:30	+22 grader	Sol	+85 grader

Värmeslag - vad händer i kroppen?

- Hundar svettas ffa via andningen, de hässjar.
- Svettkörtlar finns i trampdynorna och på andra ställen men mynnar inte ut genom huden (jfr häst, människa)
- Temperaturen regleras därför via slemhinnor i nosen, munhålan och via tungan
- Om den omgivande temperatur är för hög sänks inte temperaturen och hässjandet leder till:
  - Att vätska förloras - uttorkning
  - Ökat syreintag som leder till negativa effekter på blodkärl och syretillförseln till hjärnan minskar.
  - *Dyspne* utvecklas pga brist på syre och luft.
  - Medvetslöshet utvecklas och djuret avlider pga syrebristen.

Hurt reagerar hunden?

- Hunden vill fly
- Blir orolig
- Börjar gnälla, klättra mm

Det är ett **ångestladdat tillstånd!**

- Tidsaspekten viktig men svårbedömbär
  - beror på temperatur (hos hund och omgivning)
  - storlek på djuret
  - ålder,
  - ev annan sjukdom tex hjärtfel

Alla hundar kan drabbas av värmeslag!

- Oberoende av ålder, kön eller ras,
- Några raser är extra känsliga:
  - Hundar med vikt > 15 kg (retrievers vinthundar mfl)
  - Kortnosiga raser
- Överviktiga hundar (1-2 kg på stor hund kan vara tillräckligt)
- Kraftig och tjock päls.
- Valpar och äldre hundar
- Unga hanhundar är ofta mer fysiskt aktiva!
- Hundar med kroniska sjukdomar, till exempel lung-, organ eller hjärtsjukdom .
- Överansträngning ffa under varma och soliga dagar.
- En del hundar kan ha flera riskfaktorer och drabbas lättare ffa om vindstilla och ökad luftfuktighet.

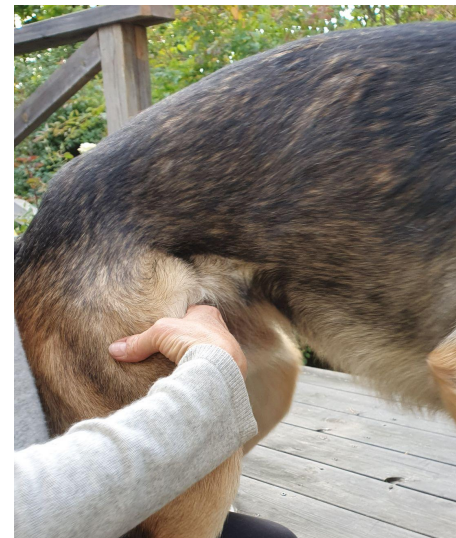
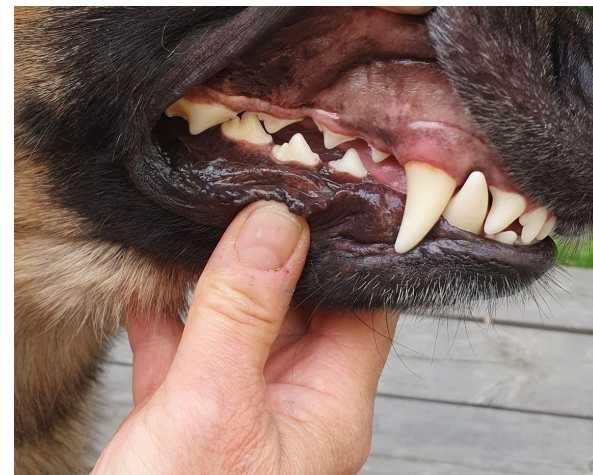
Sammanfattning av orsaker till värmeslag

- Överexponering för värme
  - temperatur och tid
  - brist på ventilation och/eller tillgång att förflytta sig till svalare omgivning
  - hög luftfuktighet
- Träning i varmt väder
- Tjock kraftig päls
- Övervikt
- Individuella fysiologiska skillnader, “stress”

Klinisk undersökning - vad är normalt

- Temperatur (38-39 grader C), rektaltemperatur!
- Hydreringsgrad (uttorkad eller normal), bedöms via slemhinnor och "hudturgor"
- Cirkulation (pulsfrekvens 70-150/min), högt upp på insidan låret
- Respiration (andningsfrekvens och mönster)
- Slemhinnor, färg
  - anemiska (bleka)
  - cyanotiska (blåaktiga)
  - mörkt röda (tecken på sepsis/SIRS)
  - ikteriska (gulaktiga)

Symtom vid värmeslag

- Ökad törst
- Förhöjd kroppstemperatur, över 40 grader. Kan ibland vara normal eller sänkt
- Hässjande, snabb och ansträngd andning
- Saliverar, dreglar och vill kräkas
- Tandköttet ändrar färg, kan vara mörkrött, blekt, blåaktigt
- Pulsen är snabb och tunn/svag
- Trött och slö, reagerar långsammare
- Svårt att samordna kroppsrörelser
- Anfall och kollaps

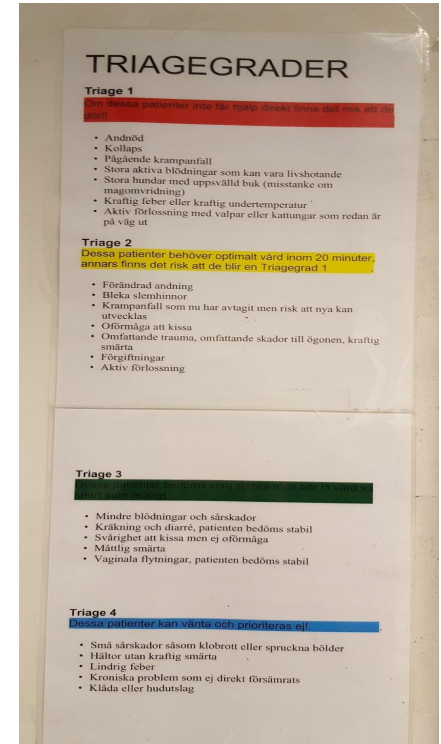
Första hjälpen

- Vatten är det mest effektiva sättet att kyla ner din hund - se att din hund inte får ner vatten i lungorna.
- Flytta hunden till en svalare plats (luftkonditionerat rum eller bil eller annan skuggig plats).
- Säkerställ god luftcirkulation med tex en fläkt
- Sätt ispåsar på båda sidor av halsen nära luftstrupen och insidan ljumskarna-för att kyla ner blodkärlen. Detta kan även göras under transport.
- Undvik heltäckande handdukar (bromsar avdunstningen)
- Bjud små mängder kallt vatten eller ge isbitar för hunden att slicka om den är vid medvetande..
- Se till att bilen inte är varm innan ev transport till veterinärklinik/sjukhus.
- När akut kylning behövs är vattnets temperatur mindre viktig så länge den är lägre än kroppstemperaturen.
- COOL FIRST, TRANSPORT SECOND -

Bedömning/triagering av patient vid värmeslag

1. **Kroppstemperaturen** -oftast hypertermi dvs förhöjd kroppstemperatur.
2. **Pulsen** - förhöjd och snabb
3. **Blodtrycket** -ofta lågt, vilket resulterar i nedsatt genomströmning av blod et i kroppens vävnader och celler.
4. **Respirationen** - påverkas (hässjning) vilket kan leda till skador i lungvävnaden. Syresättning
5. **Slemhinnor** -färg och om ev petechier (små punktformiga blödningar)
6. **Centralnervöst** - är djuret vid medvetande? Kontrollera pupillstorlek/symmetri, tecken på ev okoordinerade rörelser mm.
7. **Njurar** - Urinproduktion, kan hunden kissa.
8. **Koagulationssystemet** - kan påverkas vilket innebär att blodet inte kan koagulera som vanligt

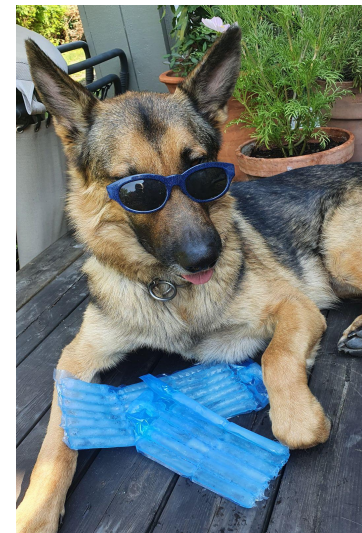
Behandling hos veterinär

1. **Kylning.** Kyl med vatten och med fläktar. Stoppa vid 39,3 grader.
2. **Cirkulation.** Behandla chock med vätska och elektrolyter
3. **Respiration/andning.** Syrgas med näskateter eller i kuvös
4. **Mentalstatus.** Kontrollera medvetandegrad och reflexer. Ev krämlösande om behov.
5. **Njurar.** Mät urinproduktion.
6. **Koagulation.**
7. **Magtarmkanalen.** Viktigt att skydda magsäcksslemhinnan.

Hur kan värmeslag förebyggas

- Träna inte din hund om det är varmt och varmt och fuktigt väder.
- Begränsa träningen till rastning under kortast möjliga tid och helst under de svalare perioderna som tidiga morgnar och sena kvällar.
- Se till att ditt djur alltid har tillgång till frisk luft, kan finna skugga och ha tillgång till friskt vatten.
- Lämna aldrig ett husdjur i en bil eller något annat instängt utrymme vid varmt väder. Använd luftkonditioneringen innan transport.
- Klipp/trimma gärna ner din hunds päls om långhårig.
- Håll ditt husdjur i god fysisk kondition
- Se till att din hund inte är överviktig. Om din hund går upp i vikt kan du få bra kostråd från tex din veterinär.
- Erbjud flera tillfällen till paus för återhämtning och ge friskt vatten

Anvisningar -SBK som arrangör

SBK som arrangör av prov har ansvar för att:

- ▶ Det inte finns en förutsägbar risk för att hundarna skadas eller utsätts för annat lidande vid provet.
- ▶ Provområdet är utformat och underhålls på ett sätt så att risken för att hundarna skadas minimeras.
- ▶ Skadade eller sjuka djur snarast kan tas om hand för vård eller avlivning.
- ▶ Lämpliga transportmedel för transport av sjuka eller skadade djur finns i beredskap under den tid som provet pågår.
- ▶ Hålla en god ordning och en god hygien på provplatsen.
- ▶ Det finns varmvatten och tvål för handtvätt lättillgängligt för de personer som hanterar hundarna.
- ▶ Det i förväg tas fram kontaktuppgifter till veterinär och/eller djursjukhus som kommer att gå att nå under provdagen.

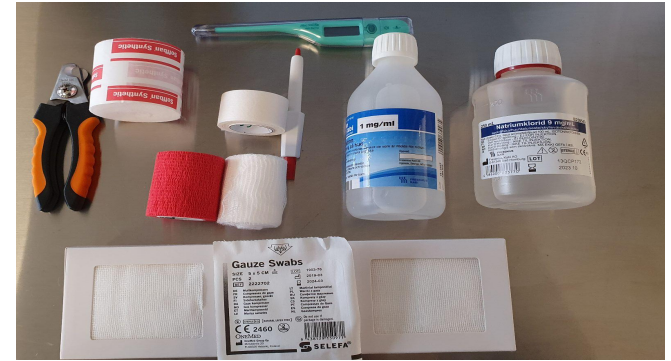

Första - hjälpen lådan!

- Kropstermometer
- Engångshandskar
- Antiseptiska våtservetter
- Koksaltlösning (eventuellt även klorhexidinlösning)
- Klotång
- Sax
- Bomull (Soffban bomullslindor eller liknande)
- Kompresser (sterila och osterila)
- Gasbinda
- Kirurgtejp
- Självhäftande binda (Vetrap eller liknande)
- Mjukgörande ögondroppar (Icom, Aptus SentrX eller liknande)

SAMT

- Kallt vatten
- Handdukar
- Eventuellt fläkt (om det finns tillgång till elanslutning)

Funktionärer med ansvar

Provledare - före/under provet, djurskyddsansvarig

Domare/veterinär - under provdagen

Yttre tecken som kan visa vis risk för överhettning !!

- Hunden söker sig till skugga eller svalare plats.
- Hunden hässjar kraftigt, kan se ut som att den ler
- Hundens tunga blir plattare och hänger långt ut
- Hunden lägger sig
- Hunden kisar
- Hunden väljer bort belöningar
- Hunden undviker en uppgift eller sin förare
- Hunden är exalterad och har svårt att hitta en bekväm position
- Hunden har svårt att utföra moment

Påfrestning på hunden

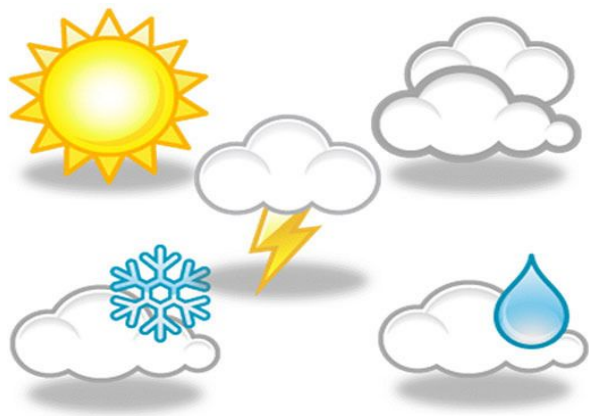
Det är en uppgift för den centrala utskottsgruppen för varje provtyp (bruks, lydnad etc) att ta ställning till vilken grad av påfrestning provtypen (eller de olika momenten/delarna ingående i provtypen) generellt kan innebära för hunden. Man tittar då på sådant som:

- **Tempo**, hundens rörelsehastighet
- **Varaktighet**, hur länge hunden är i arbete
- **Intensitet**, eventuellt ingående näsarbete etc
- **Terräng**, i de fall reglerna föreskriver viss terrängtyp
- **Extra belastning** i form av draglast, tolkande förare etc

Bedömning av väderförhållanden - vad påverkar

- Lufttemperatur, den enskilt viktigaste faktorn
- Relativ luftfuktighet, i kombination med lufttemperaturen
- Solstrålning, speciellt om hunden kommer att vara aktiv på öppen arena etc
- Vind, kan spela viss roll för kylning av hunden

GRÄNSVÄRDEN för tävling?? Finns inom draghundsporten och uthållighetsprov

När hundens tillstånd är allvarligt och den har fått värmeslag förekommer tecken såsom att:

- Hunden blir långsam, dämpad och slö
- Hunden saliverar och/eller kräks
- Hunden blir vinglig
- Hunden får diarré
- Hunden upplevs okontaktbar
- Hunden kollapsar
- Hunden går in i ett krampliknande tillstånd

ÖVRIGA KROPPSLIGA TECKEN

- Hunden har en kroppstemperatur på 40 grader eller mer men ibland kan temperaturen vara normal eller sänkt. Temperaturen tas med en rektaltermometer.
- Hundens puls är ofta snabb och svag (kan kännas på insidan av låren)
- Hundens tandkött kan vara blekt eller mörkt lila-rött. I tandköttet och på slemhinnorna kan små punktformade röda prickar (petechier) ses på grund av ökad blödningstendens.

Åtgärder som kan vidtas

- Ställa in prov. Den mest långtgående åtgärden men ibland oundviklig.
- Avbryta pågående prov.
- Minskat deltagarantal.
- Ändrat tidsschema.
- Ändra provanordningar.
- Ge möjlighet att svalka av hundar.
  - Tillgång till friskt vatten är ett ansvar för föraren/ägaren.
  - Men arrangören kan anvisa plats för hundbad i naturen eller ställa upp anordning för dusch eller liknande.

Åtgärder när en hund drabbas av överhettning, värmerelaterad sjukdom och/eller värmeslag

Första åtgärd - inom 20 min

- 1. Stoppa omedelbart värmeökningen och minska kroppstemperaturen genom att:**
  - * Flytta hunden från värmekällan (ex. bilen) eller avsluta hundens fysiska aktivitet.
  - * Flytta hunden till en svalare plats, i skuggan, med lägre luftfuktighet, öka ventilationen eller uppsök plats med air-condition.
  - * Ta av hunden utrustning såsom tjänstetecken, täcke, skyddsväst, munkorg.
  - * Låt hunden dricka om den kan.
  - * Om kroppstermometer finns tillgänglig, mät hundens kroppstemperatur i ändtarmsöppningen, för att vara säker på att kroppstemperaturen sjunker.
- 2. Erbjud alltid hunden yttre kylning genom någon av följande metoder:**
  - * I första hand: Bada hunden i svalt vatten (helst <18 grader) om den för övrigt är frisk och om den är kontaktbar. Doppa hela hunden, dock inte huvudet.
  - * I andra hand: Om hunden inte kan doppas i vatten kan den istället sköljas eller duschas med svalt vatten. Även vatten <30 grader hjälper för att sänka hundens kroppstemperatur.
  - * Flytta den blöta hunden till en svalare plats, öka ventilationen (ex. använd fläkt eller fläkta) eller uppsök plats med air-condition och/eller lägre luftfuktighet.
  - * Om det är en äldre hund: Placera kalla föremål mellan hundens framben och i ljumskarna. Dusch hud och päls med ljummet vatten och fläkta för att svalka hunden.
  - * Iaktta noga hundens reaktion på yttre kylning. Avbryt den yttre kylningen när hundens rektala kroppstemperatur är under 40 grader. Om hunden blir kall: Värm den lite.
- 3. Om hunden börjar krampa:**
  - * Försök undvika att hunden skadar sig under krampanfallet.
  - * Placera något mjukt under hundens huvud.
  - * Flytta undan föremål som finns nära hunden.
  - * Undvik hundens mun under ett krampanfall.
- 4. Om hunden piggnar till, den kan svälja själv, kroppstemperaturen sjunker och andningsfrekvensen går ner:**
  - * Låt hunden vila och erbjud den vatten
- 5. Packa ihop och uppsök veterinär.**

Tack alla för idag!

